

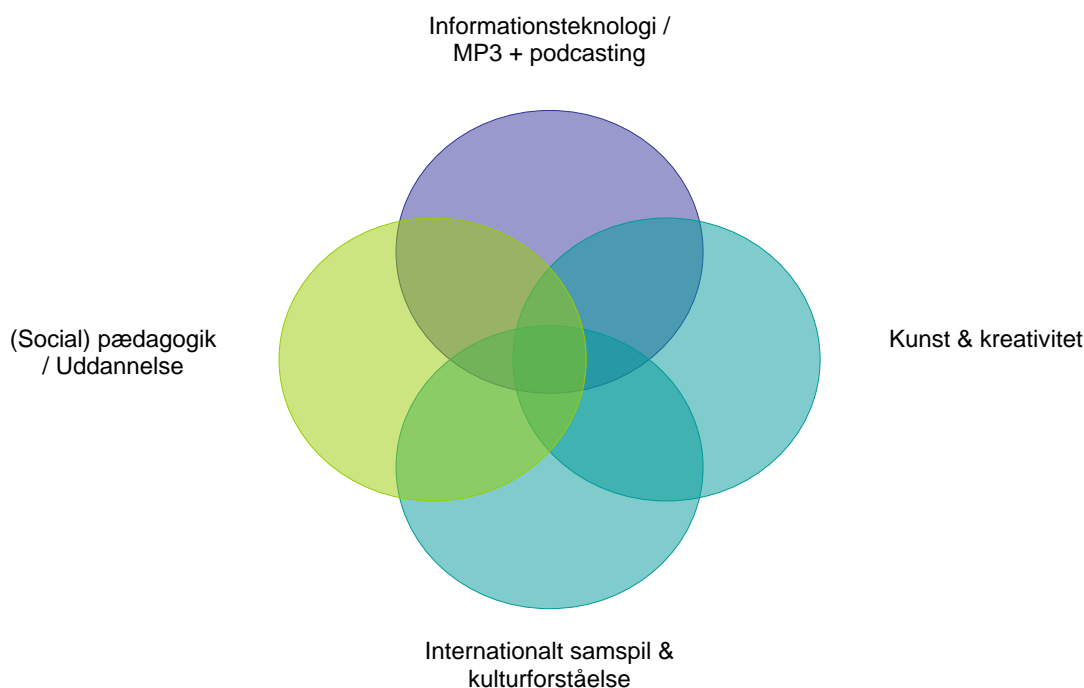
Fokuspunkter til interview med lærere og elever

□ Overgang fra ungdomsskole til erhvervsuddannelse

De nedenfor anførte resultater i form af observationer, citater og konklusioner er baseret på i alt fem fokusgruppeinterview med i alt 17 lærere og to fokusgruppeinterview med i alt 14 elever. Lærerne og eleverne stammer fra EUC Midt, Hansenberg, Århus Købmandsskole, Skive Tekniske Skole, Århus Erhvervsforskole og to ungdomsskoler i Kolding.

Interviewene blev gennemført i perioden mellem den 16. november til den 14. december 2007, ved Regina Lamscheck-Nielsen, Danmarks Erhvervspædagogiske Læreruddannelse (DEL) og Cathrin Johansen, Ungdomsskolernes Udviklingscenter.

Interviewene blev gennemført for at belyse det elevflow, der finder sted, eller netop ikke finder sted, mellem ungdomsskoler og erhvervsskoler. De deltagende skoler ønskede at konkretisere muligheder for konstruktiv anvendelse af MP3-teknologi, kunst/kreativitet, hhv. internationale aspekter i undervisningen af elever med særlige behov, på tværs af skoletyper. Interviewspørgsmålene relaterede derfor til følgende fire fokuspunkter:

De interviewede deltagere stammer fra skoler der er partnere i samarbejdsprojektet "Bryd Lydmuren"¹. Projektet benytter sig af konklusionerne fra interviewene, for at målrette projektets aktiviteter, pædagogiske fokuspunkter og udviklingstiltag. Konklusionerne kan ikke umiddelbart generaliseres, da deltagerne ikke var blevet valgt ud som værende repræsentative. Dog kan konklusionerne indikere visse mekanismer, og enkelte konkrete tiltag vil blive afprøvet i løbet af projektet.

¹ Projekt "Bryd Lydmuren", se nærmere <http://www.i-radio-school.eu/denmark/lydmur.html>

Nedenstående konklusioner er suppleret med citater, observationer og bemærkninger, der delvist er gengivet i noteform.

Yderligere information kan indhentes hos Regina Lamscheck-Nielsen, DEL og Cathrin Johansen, Ungdomsskolernes Udviklingscenter.

Indhold

Del 1 - Fokusgruppe interview med lærere	3
1. Deltagere i fem lærerinterview	3
2. Konklusioner på baggrund af interviewene	3
3. Detaljer	4
a. Informationsteknologi (lærere)	4
b. Internationalt samspil & kulturforståelse (lærere)	5
c. Kunst & kreativitet (lærere)	6
d. Pædagogik (lærere)	7
Del 2 - Fokusgruppe interview med unge elever	9
1. Deltagere i to parallelle fokusgruppeinterview med unge elever	9
2. Konklusioner på baggrund af interview med elever	9
3. Generelt (elever)	10
4. Detaljer	11
a. MP3 & podcasting (elever)	11
b. Internationale kontakter (elever)	12
c. Kunst & kreativitet (elever)	13
d. Uddannelse (elever)	14

Del 1 - Fokusgruppeinterview med lærere

1. Deltagere i fem lærerinterview

Interviewene foregik som fokusgruppeinterview, dels som personlige møder, dels som online interview.

I interviewene deltog i alt 11 lærere fra erhvervsskoler og 6 lærere fra ungdomsskoler.

Erhvervsskolelærerne kommer fra gastronomafdeling, tømrerafdeling, HG og mediegrafisk afdeling. Ungdomsskolelærerne har hold der skal forberedes på en erhvervsrettet uddannelse.

Lærerne underviser i tekniske og merkantile fag fra de oven for anførte uddannelser og derudover er der undervisere i dansk, engelsk, matematik, IT eller samfundsfag. Ungdomsskolelærerne har derudover også fag som dansk for to-sprogede, sløjd, jobsøgning m.m. Derudover foretages en særlig form for vejledning mhp. brobygning.

2. Konklusioner på baggrund af interviewene

MP3 og audioteknologi

Lærerne ligger meget spredte i deres IT kompetencer. Nogle underviser i IT, flere har begrænsede IT kundskaber og enkelte anvender næsten ikke IT i det daglige. MP3 bruges ikke eller næsten ikke, heller ikke til privat brug. Alle vil gerne afprøve audioteknologi i undervisningen. 3 lærere har tidligere været involveret i lydprojekter og kan derfor benytte teknologien.

Ifølge lærerne er eleverne i stand til at håndtere IT og MP3 på mange forskellige måder. Flere lærere er derfor indstillet på at overlade det tekniske helt til eleverne og trække på elevernes færdigheder. Dog er der forskel mellem ungdomsskoler og erhvervsskoler. På ungdomsskolerne har eleverne, if. lærerne, brug for klar og kompetent introduktion / instruktion i det tekniske.

Event

Eventen står if. lærerne som et samlende mål for de unge. Men stram styring og inddragelse af lærerne bliver nødvendigt.

Lærere med særligt "svage" elever understreger nødvendigheden af at arbejde hen mod eventen, ved at bryde forløbet op i konkrete delmål med succeskriterier.

Kunst

Lærerne varierer i deres forhold til kunst fra næsten intet forhold til at have læst kunsthistorie. Alle lærere ønsker at udforske feltet nærmere. Flere lærere ser sig selv som meget kreative, også når det gælder undervisning.

Lydkunst er mere vanskeligt at beskrive og for alle et ukendt område.

Alle lærere anser kunstneres inddragelse i undervisningen som berigende og spændende. De fleste tror, at de kan lære noget af kunstnerne, fx at angribe problemstillinger på en anden måde. Ingen er øjensynlig nervøs for at få væltet undervisningen, selvom flere formoder, at det vil kunne ske.

Internationale forhold

Alle lærere synes, det transnationale aspekt og planlagte samarbejde med tyrkerne er spændende og vedkommende. Man forventer at kunne sætte sig ind i tyrkernes pædagogik og at eleverne får en praktisk oplevelse af abstrakte internationale forhold. Lærerne er overbeviste om, at eleverne vil påskønne samarbejdet, så snart det er i gang.

Som forventninger til tyrkerne nævnes gode engelsk kundskaber, engagement og en aktiv indsats mod de fælles mål.

Pædagogiske fokuspunkter

Følgende pædagogiske spørgsmål er aktuelle for lærerne ift. projektet:

- Hvordan er sammenhængen mellem kreativitet og pædagogik? Hypotese: Kan arbejdet med kunst/kreativitet forbedre elevernes koncentrationsevne?
- Lærerne observerer, at svage elever har svært ved at adskille problematiske "brikker" i deres liv. Det fører til, at *"hele dominorækken rasler, når en brik vælter"*. Kan man finde en pædagogisk tilgang, der støtter eleverne i at adskille "brikkerne", således, at ikke hele elevens liv går i opløsning, når eleven kommer i modgang på et af livsområderne?
- Hvordan sikrer vi sammenhængen mellem de faglige uddannelsesmål og kreative projekter?

Alle lærere er vant til at arbejde med elever, der har brug for særlig opmærksomhed og støtte og de er enige i, at lærergerningen er blevet mere krævende gennem de sidste år. Man søger nye virkemidler og er bevidst om, at samspil med andre involverede aktører gavner et konstruktivt arbejde med disse elevgrupper.

Stort set alle lærere nævner "motivation" og "engagement" som deres personlige styrker i deres arbejde og med projektet "Bryd Lydmuren". Ellers anføres kreative eller tekniske kompetencer. Flere lærere går op i kunst og design.

Alle lærere understreger "god forberedelse og planlægning" som væsentlig for at projektet kan lykkes. Nogle understreger, at det er vigtigt med "koordination og kommunikation", da projektet omfatter mange organisationer og mange aktører.

På tværs af skoletyper

Samarbejdet mellem skoletyperne anses som vigtigt, da en del elever kommer fra ungdomsskoler på erhvervsskoler. Erhvervsskolerne ønsker at øge deres parathed for denne type elever, og ungdomsskolerne ønsker at kunne forberede deres elever bedre, både fagligt og socialt.

Samarbejdet mellem elevgrupper på tværs skal styrkes gennem gruppedannelse, grupperegler, samarbejdsformer etc. Eleverne skal lære at tackle hinanden. For ungdomsskoleelever kan erhvervsskolemiljøet afmystificeres.

Lærerne mener, helt sikkert at kunne lære fra de andre lærergrupper.

Erhvervsskolelærerne forventer at komme tættere på socialpædagogiske problemstillinger og løsningstiltag. Ungdomsskolelærerne forventer at få indsigt i pædagogik der er rettet mod en større faglighed og erhvervsskolernes struktur. Nogle af lærerne ønsker at tage initiativ til udvikling af fælles pædagogiske modeller!

3. Detaljer

a. Informationsteknologi (lærere)

– På hvilket niveau er dine IT-kompetencer?– Integrerer du IT i din undervisning? Også audioteknologi?– Hvad er motivationen for dig for at arbejde med audioteknologi?– Hvad er jeres erfaringer med audioteknologi?– Kender du til podcasting og bruger du det?– Hvad skal der til, for at du ville kunne arbejde med MP3 i undervisningen?

Lærernes IT kompetencer ligger i et bredt spektrum:

Enkelte lærere er eksperter og har undervist fx i pc-kørekort, er web-master, superbruger og integrerer IT i deres daglige undervisning, fx ved at bruge digitale konferencesystemer. Flere lærere angiver at have kompetencer inden for specialsoftware på det grafiske område (Photoshop, InDesign). Ca. 3-5 lærere kan håndtere medieprogrammer på brugerniveau til fx video- og lydredigering.

De fleste lærere behersker Office pakken.

Ca. 3-5 lærere "tilstår" ret begrænsede IT kundskaber: *"Jeg er ikke den store IT haj"*.

Alle lærere ønsker at udvide deres brug af IT i undervisningen.

Nogle kan se muligheder i integration af audioteknologi i undervisningen, især hos læsesvage elever, som *"kan noget andet"*. Lærerne der har arbejdet med audioteknologi, nævner, at *"eleverne får lyst til at arbejde mere skriftligt, lærer at planlægge, udarbejder flow"* etc. *"Når elever er kommet over hurdlen over at høre deres stemme, er de helt vilde med det."* Men man skal *"væk fra oplæsningen"*.

Der er en række forhold, der skal til, for at kunne arbejde med MP3 i undervisningen:

- *"Fungerende hardware"*
- *"Få elever med fra starten af. Unge elever kan fanges på musik." "Man skal tage afsæt i hvad de unge går op i, fx brug af YouTube. Med musik kan man tage udgangspunkt i de unges interesser, fx musikpræsentationer. Nogle unge laver selv musik på nettet."*
- *"Fred og ro for lærerne for at kunne arbejde med produktioner."*
- *"Elever skal selv bestemme. Lydproduktioner kan blive del af større projekter."*
- *"Det kan blive svært for eleverne, da det kræver koncentration." (Ungdomsskolelærer)*
- *"Fint i matematikundervisningen, da eleverne har svært ved at udtrykke sig verbalt. De kan indtale forklaringer på løsninger af problemregningsopgaver."*
- *"De unge er meget interesseret i pc."*
- *"Lærerne skal kunne beherske teknikken som forudsætning, ellers taber eleverne koncentration."*
- *"Vi skal sætte rammer og grænser."*
- *"Det er godt, når vi kun arbejder med freeware, dermed kan eleverne arbejde videre derhjemme."*
- *"Korte mål, korte sekvenser → delmål!" "Eleverne er ikke stærke nok til at holde fokus på det store mål. Men for de mere ambitiøse elever er drivkraften det store mål 'Event'."*

b. Internationalt samspil & kulturforståelse (lærere)

- Arbejder I internationalt på jeres skole? Hvordan etc.?- Hvilken udbytte har I af det?- Hvordan ville I gerne have det i fremtiden? Hvad er barriererne / potentialer?- Hvad tiltaler dig ved internationalt arbejde? Hvad ville du kræve af internationale partnere?

Erhvervsskoler

Erhvervsskolelærerne ved, at deres skoler har eller bør have en strategi for at arbejde med internationale forhold. Flere lærere inddrager det internationale aspekt aktivt og systematisk i deres undervisning, fx når man forbereder studieture.

Men alle lærere mener, at de ikke er specielt gode til det og ville ønske at blive bedre. Fx kan man forestille sig at køre større samarbejde med udlandet. Det er dog vanskeligt *"med det økonomiske element"*. Nogle oplever, at der mangler opbakning fra skolen (rammer).

På nogle skoler er der barrierer hos eleverne omkring at turde tale engelsk. Derfor bør det være et krav til de tyrkiske elever, at *"de bør være dygtige nok til at kunne kommunikere på engelsk, så vores elever får noget ud af det"*.

Ungdomsskoler

Ungdomsskolelærerne ved ikke om de arbejder med internationale målsætninger: *"I så fald når det ikke ud til den enkelte lærer. Det drages ikke ind i dagsundervisningen."*

"Men skolerne er i sig selv internationale, da eleverne kommer fra forskellige nationaliteter." Man arbejder derfor meget med kulturforståelse. *"Det er en grundlæggende nødvendighed!"*

Det er nyt for ungdomsskolerne at arbejde med udveksling og *"få noget konkret på"*. *"Det giver elever noget at få ansigter på."*

På ungdomsskolen bevæger man sig generelt ikke ret langt, geografisk set. Man skal måske opdage nærområdet først. De udenlandske elever må desuden ikke komme ud af landet. Måske skulle man søge hen imod at finde venskabsklasser i udlandet? Det ville være et skridt på vejen at skabe netværk.

Der kan generelt tilstræbes at lave formelle aftaler omkring skolepartnerskaber. *"Det ville aflive myter."* Aftalerne omfatter konkrete personer, og derefter kan kommunikation på Internettet følge med.

c. Kunst & kreativitet (lærere)

- Hvad tænker I når vi siger ordet "kunst"?- Kender I til lydkunst? Hvad er lydkunst for jer?- Hvad ville I sige til at bruge kunstnere i undervisningen?- Har I en forestilling om, hvad kunst(nere) kan gøre ved pædagogik?

Kreativitetsviften er bred hos lærerne. Nogle betegner sig selv som *"meget kreative"*, også i undervisningen, mens andre mener, at *"det lader de deres kolleger om"*. En enkelt lærer har endda læst kunsthistorie. Alle lærere ønsker at udforske feltet nærmere. Som eksempler nævnes:

"Stor kreativitet: Jeg har undervist i drama, billedkunst, tegner og maler. Jeg integrerer det i undervisningen, med billedanalyse. Bruger meget musik i undervisningen. Forsøger at udbrede forståelse for forskellige musikgenrer."

"Jeg er god til at få andre til at være kreativ: Med mit kropssprog, præsentation af projekter, begejstring. Jeg har levet af at få gode ideer."

Andre eksempler: *Flere lærere laver musik. Undervist i video (en reservedel der skulle på tur), lidt anderledes. Kreativt krybespil. Undervist unge i guitar. Men ikke så meget integration i undervisningen. Digte, sætte musik til.*

Hjemmesidedesign.

I samfundsfag, lave ting på en anden måde. Blander læringsstile.

Diskussionsrettet.

Lydkunst er mere vanskeligt at beskrive og for alle et ukendt område. Men der kommer nogle bud:

- *"Man kan sætte elver til at billedakkompagnere John Lennons sange. At lominere genrer og skabe noget nyt."*
- *"Filmmusik, der understøtter billeder. Musikken giver farver til en film. Som effekt."*

- *"Lyd der skaber billeder inde i hovedet." "Gode montager, hvor man danner sine egne billeder."*

Alle lærere anser kunstneres inddragelse i undervisningen som berigende og spændende. Ingen er øjensynlig nervøs for at få væltet undervisningen, selvom flere formoder, at det vil kunne ske. Men *"når man underviser målorienteret, kan man sagtens integrere uforudsete begivenheder."*

En lærer formoder, at arbejdet med kunst og kreativitet måske også kan røkke ved traditionelle lærer-elev forhold.

Nogle lærere mener, selv at være meget kreative i deres undervisningsformer og –indhold og håber på, at blive yderligere inspireret. *"Kunstnere kan måske angribe problemstillingerne på en ny måde og åbne nye døre."*

Det vil være fint, at få fagfolk fra andre områder end lærernes eget. Måske vil kunstnerne endda kunne få eleverne til at koncentrere sig længere tid ad gangen.

Dog er der også forbehold. Selv en af de faglærere, der betegner sig selv som meget kreativ, er skeptisk i forhold til sine elevers kreativitet.

"Eleverne er kreative ift. anretning (gastronomi), men ift. egen indlæring har de behov for hård lærerstyring, forstår ikke at forvalte deres egen tid. Det er en udfordring at køre projektarbejde, kræver at vi kobler projektet tæt op på det fagfaglige, lærerne skal give inputs til hvordan man gør, når man laver en lydlegebog etc."

"De er ikke fandens kreative, så vi skal lige have dem startet op og vi skal se hvad dem fra Tyrkiet kan bruges til – at de skal præsentere fx dansk mad, så det er forståeligt udenfor landets grænser, med deres nationalitet, religion og æstetik. Eleverne kan godt tilbageholdende. Det skal være så vi ikke knækker på det. Det kunne være en ret, det kan passes ind i faget madkultur."

d. Pædagogik (lærere)

– Hvad er jeres billede af ungdomsskoler generelt / af den lokale ungdomsskole?– Hvordan kan I forestille jer samspillet?– Modtager I unge fra ungdomsskolen? Hvordan oplever I dem?– Frafaldsproblematikken: Hvad har jeres skole/afdeling fokus på? Hvordan omsætter du det i din dagligdag?– Hvad tror, de unge vil sige til at arbejde: med MP3, med kunst, internationalt– Hvad skal skolen/afdelingen gøre for at støtte jer i projektet?

Alle lærere understreger, at projektet skal køres med *"en god overordnet køreplan"*, klare mål og delmål. Det indebærer også en klar og god introduktion til emnet fra lærerne.

Ungdomsskolelærerne påpeger, at deres *"elever har svært ved at holde fast i ting"*. *"De leverer mange halve produkter, er fx steget tidligere af da de skulle lave en drejebog"*. *"Lige så snart noget er skriftligt, magter eleverne ikke"*. Også samarbejdsdelen har eleverne svært ved, da de har store koncentrationsbesvær. *"Der skal næsten ingenting til fra de andre elever, for at eleverne mister koncentration"*. Disse forhold skal drages ind i overvejelserne, når et projekt planlægges.

Projektet kan muligvis have en fastholdelseeffekt:

"EUD lærere mangler viden om de elever der mangler støtte og opbakning. Eleverne gør ikke opmærksom på sig selv".

"Det skal afmystificeres at komme på eud. Der mangler et netværk blandt eleverne! Gennem elevmøder kan overgangen blive nemmere."

"Der er stor forskel på, hvordan tingene foregår på (eud-)afdelingerne. Nogle afdelinger er mere bevidste og "larme" over for den slags elever. Det er også afhængigt af, hvor der findes mange forskellige elevtyper. Nogle afdelinger arbejder med velfungerende elevteams, andre gør ikke."

*"På eud foretager man screeninger (realkompetencevurderinger). Når elever mangler faglige kompetencer, testes de endnu mere på dansk, etc. Det er et nyt tiltag. Det er nyt, at skulle følge op på screeningerne. Eud kan tilbyde ekstra undervisning. Nogle elever er alt for dårlige til at påbegynde en uddannelse."
"Det er et problem er at elever får nederlag, når de er sat for højt. Ved nogle elever opdages det først undervejs."*

"Det ligger i den nye eud-lov at samarbejde med andre skoletyper. Man kan gå til udviklingsafdelingerne. Vi vil bruge erfaringerne fra dette projekt."

På ungdomsskoler arbejder man målrettet med vejlederuddannelse, coaching uddannelse ift. sociale problematikker, diverse projekter vha. INM.

- Flere af erhvervsskolerne understreger, at et projekt med MP3 og internationale aktiviteter ikke må fortrænge de faglige uddannelsesmål. Sammenhængen til den daglige undervisning skal sikres.

En lærer udtrykker det således: *"Vi vil give eleverne en faglig stolthed gennem projektet!"*

En af erhvervsskolerne arbejder systematisk med fjernundervisning. Projektlederen foreslår, at *"via Centra kunne vi holde nogle enkelte seancer via webcam, så eleverne kunne møde hinanden og få et billede, et indtryk af hinanden. Vi kunne lægge billeder og tekster ind i Powerpoints, hvor vi præsenterer henholdsvis noget om dansk og tyrkisk mad. Få inspiration hos hinanden til at lave lydproduktioner."*

I en diskussion mellem erhvervsskolelærere og ungdomsskolelærere kommer frem, at især følgende to pædagogiske problemstillinger og spørgsmål er aktuelle for lærerene ift. projektet:

- Hvordan er sammenhængen mellem kreativitet og pædagogik? Hypotese: Kan arbejde med kunst/kreativitet forbedre elevernes koncentrationsevne?
- Lærerne observerer, at de svage elever har svært ved at adskille problematiske "brikke" i deres liv. Det fører til, at *"hele dominorækken rasler, når én brik vælter"*. Kan man finde en pædagogisk tilgang, der støtter eleverne i at adskille "brikkerne", således, at ikke hele elevens liv går i opløsning, når eleven kommer i modgang på et af livsområderne?

Del 2 - Fokusgruppe interview med unge elever

1. Deltagere i to parallelle fokusgruppeinterview med unge elever

- 3 unge (en dreng og to piger, etnisk danske) fra Århus Købmandsskole (HG1)
- 4 unge (2 etnisk danske drenge, en dreng fra Irak og en pige fra Irak) fra 2 forskellige afdelinger af Kolding Ungdomsskolen
- 7 drenge (libanesere og palæstinensere) fra Århus Erhvervsforskolen

Eleverne var mellem 15 til 21 år gamle.

2. Konklusioner på baggrund af interview med elever

Uddannelse

Projektarbejde og uddannelse er potentielt negativt ladede punkter for unge. Trods det ønsker næsten alle unge deres uddannelse af måske uklare grunde. Nogle betragter det at tage en uddannelse som deres egen modningsproces.

I en af grupperne har alle med undtagelse af én en idé om hvilken uddannelse de gerne vil have. De virker realistiske i deres forhold til uddannelse og senere beskæftigelse, jordbundne og har svært ved at "drømme".

MP3

Brug af MP3 er en selvfølge for de unge, og der er interesse / potentialer i at anvende mediet med nye muligheder. Men eleverne er ikke særligt idérige i forhold til at se, hvad de kunne bruge det til i undervisningen – man er dog ikke afvisende og vil gerne forholde sig til det.

Event

Det samlende punkt for de unge var mod forventning ikke MP3, som for de unge er en stor selvfølge at benytte. Men eventen havde klart en mere "magisk effekt" som fælles omdrejningspunkt! Her kan både de praktisk orienterede og de bogligt eller organisatorisk orienterede unge genkende sig selv. Projektgruppen (lærerne) bør dog være meget stærk i at kunne facilitere samarbejde og gruppeprocesser mellem elevgrupperne.

Kunst

De unge varierer i deres definition af kunst. Nogle har dog mange bud på deres kunstforståelse. Lydkunst er lidt svært for dem at forholde sig til. Alle unge går meget op i musik. Kreativitet som ord er også svært, men ved fælles hjælp kommer eleverne faktisk med mange forslag. Eleverne er åbne overfor at møde kunstnerne og vil gerne bruge dem.

Internationale forhold

De unge virker meget lidt interesseret i internationale forhold. Derimod er en blanding af nationaliteter en reelt eksisterende faktor i deres dagligdag. Der udvises stor interesse i at komme tættere på "danskhed".

I den ene gruppe gives der udtryk for, at man vil føle sig mest tryk, hvis man møder de tyrkiske unge først i virkeligheden, for at kunne forholde sig til at arbejde sammen med dem eller være i kontakt over nettet.

Der synes ikke at bestå sprogbarrierer ift. at bruge engelsk eller et af de unges modersmål.

Gruppeprocesser

Det ser ud til, at det bliver væsentligt at arbejde med gruppedannelse, grupperegler, samarbejdsformer etc.

De unge giver klart udtryk for at samarbejde på tværs af skoletyperne er afhængig af fælles interesser, og nogle forbinder et samarbejde med det boglige. Dog udtrykkes åbenhed og man kan se et potentiale.

De unge giver udtryk for at de gerne vil samarbejde. Men det er vigtigt for dem, at samarbejdet for det første tager udgangspunkt i det faglige og for det andet føles trygt, ved fx at have mødt eller have et forhold til dem man skal arbejde sammen med.

3. Generelt (elever)

Fokusgruppeinterviewene blev gennemført parallelt i to fokusgrupper med vanskeligheder. Grupperne var meget heterogene med mere tilbageholdende unge fra flere skoler på den ene side og urolige drenge fra den ene af ungdomsskolerne på den anden side.

Koncentrationen og tilstedeværelsen varierede meget. Nogle sad med høj koncentration under hele interviewet (ca. 1 time), nogle havde en tilbagelænet og indadvendt kropsholdning, og nogle af drengene løb ind og ud af lokalet, slog hinanden på skuldrene, brød ud i ubeherskede grineanfald, talte indbyrdes arabisk, forsøgte at ryge udenfor lokalet, råbte til den anden fokusgruppe osv.

I den ene gruppe deltog også de mere urolige drenge pænt indtil en uheldig udtalelse, der kunne tolkes som en afvisning af unge med indvandrerbaggrund bevirkede, at de trak sig tilbage og begyndte at flegse ind og ud af interviewet. De var dog opmærksomme, når de var til stede og svarede gerne på spørgsmålene. De lod sig dog forstyrre af den urolige adfærd fra den anden gruppe.

De unge var ikke bange for at indrømme, hvis de ikke forstod et spørgsmål eller et ord. Ved at knytte an til hver enkelt personligt og fordybe sig i også ikke altid helt seriøse svar, lykkedes det dog overvejende at vinde deres opmærksomhed.

Det var umuligt i den ene gruppe at styre de sociale processer, der foregik i gruppen og som muligvis omhandlede profilering gennem urolighed. De urolige drenge forstyrrede seriøsiteten og dominerede på denne måde.

Kun få af de unge formåede at forholde sig til abstrakte spørgsmål som fx "Hvad er lydkunst for dig?". Tendensen var, at man ikke kunne svare, når man var ubekendt med emnet eller skulle tænke ind i fremtiden.

Nogle af de unge for fx ud for at hente deres MP3 afspillere og demonstrere nogle af de sange, de lytter til i det daglige, da de skulle svare på kunstspørgsmålet.

Når abstrakte spørgsmål blev brudt ned i mere konkrete delspørgsmål, blev der svaret meget kontant og konkret ud fra aktuelle erfaringer, fx "*Der skal i hvert fald ikke komme børn til eventen, så kommer der ingen unge!*" på udspillet "I bestemmer, hvem der skal inviteres til eventen, venner, studerende, forældre, børn, offentligheden, ...".

Tendensen var, at de unge følte sig mere trygge ved at svare, når der allerede var en anden der havde formuleret et svar. Dog forsøgte de generelt at finde egne holdninger til spørgsmålene.

Når der blev sat spørgsmål ved de unges statements, og nye muligheder blev lagt frem, var der åbenhed for at tænke nyt, fx: "Kan man forestille sig, at der måske kan komme børn i en time ud af 24 timer til eventen?" – "*Ja, måske, så er det noget andet.*"

Det havde været hensigten at spørge de unge om deres gensidige forestillinger om hinanden (ungdomsskole versus erhvervsskole). Men pga. de nævnte uhensigtsmæssige gruppeprocesser, blev dette spørgsmål fravalgt i den ene gruppe.

I den anden gruppe blev dette spørgsmål diskuteret. De unge fra ungdomsskolerne udviste en stor åbenhed overfor samarbejdet på tværs, også på tværs af landegrænser. Alene pigen fra handelsskolen var forbeholdende og kunne kun forestille sig et samarbejde, hvis man havde noget fagligt at arbejde sammen om.

Denne holdning medførte at de unge fra ungdomsskolen reagerede fysisk ved at trække sig væk fra bordet, begyndte at lave ballade og at udvandre, de mistede motivationen for at indgå i interviewet. Det virkede som om de unge fra den ene af ungdomsskolerne følte sig usikre på, om de ville blive sorteret fra af de andre, og at de dermed blev vagtsomme overfor de andres svar. Dette udjævnede sig en smule senere hen, men udtalelsen havde konsekvenser for de unge fra ungdomsskolen og deres motivation.

Efter interviewet kom to af de urolige unge af egen drift, undskyldte deres opførsel og virkede oprigtige i det.

Andre unge meldte tilbage, at de var mærkeligt tilpas ved nogle af de mere højtråbende elever. De urolige elever ønskede kun at deltage i fremtidige aktiviteter, hvis det foregik *"anderledes end i dag"*.

På to-mands-hånd var de unge høflige og imødekommende.

4. Detaljer

a. MP3 & podcasting (elever)

– Brug af MP3 i fritiden, hvor meget og hvordan?– Hvordan kunne I forestille jer at bruge det i undervisningen?– Hvordan kunne I se lærerne bruge MP3?– Kender til podcasting og bruger de det?

MP3 bruges dagligt af næsten alle unge i form af at lytte til musik, herunder download og kopiere fra CD'er. Enten høres musik på MP3 afspillere, på mobiltelefonen eller på computeren derhjemme. Nogle af de unge *"går ikke uden for en dør uden"*.

Begrebet "MP3 afspiller" anvendes ikke for mobiltelefonen, MP4 afspiller eller computeren, selvom funktionen er den samme. Mobiltelefonen fremhæves, da *"det er nemmere"*.

De unge bruger ikke mærkevarerbetegnelser for deres afspillere og kender knap nok deres eget mærke. Man kender ikke til podcasting. De fleste ved, at man kan optage på nogle afspillere, fx mobiltelefonen. En ung gør det *"til hemmelige formål"*. En anden optager sin egen sang og overfører til sin MP3 afspiller eller videresender til venner. En tredje bruger udstyret i skolen til projekter og optager på sin MP3.

De musikgenrer, der lyttes til, er rap, kurdisk/arabisk musik, pop.

MP4'er: "Hver gang, jeg er udenfor døren, bruger jeg den stort set. På vej i skolen, når man er alene. Jeg hører for eksempel Fifty Cent."

"Jeg brugte MP3'eren førhen, nu bruger jeg kun mobiltelefonen. Det er nemmere."

"Jeg hører Matsui og Justine Timberlake."

"Jeg hører mere techno, Pakito og sådan."

De unge får kort demonstreret redigering af en lydfil og beskrevet mulighederne omkring podcasting. På spørgsmålet om man kan forestille sig selv at producere radioudsendelser eller

lydfiler, svares generelt afventende. Et par stykker fra både ungdomsskole og handelsskole spørger, "om det kan bruges i uddannelsen", hvorpå de får forklaret mulighederne for at aflevere lydrapporter i skolen. De andre unge nikker genkendende til udfordringen med at skrive rapporter. Desuden er der interesse, da interviewereren forklarer den nye trend med lydbranding af virksomheder.

"Det ved jeg ikke, det har jeg aldrig prøvet før. Hvis man blev bedt om det, kunne jeg da tænke mig at arbejde med det."

"Det er ikke for noget for mig, det interesserer mig ikke. Umiddelbart nej, fordi det er for teknisk."

"Det kunne da være spændende at prøve. Jeg kan se, hvad jeg kan bruge det til. Ja, jeg vil have lyst til at begynde at arbejde med det."

"Vent og se. Er det læreren der skal bruge det?"

Når de unge forestiller sig at bruge MP3 i undervisningssituationer, kommer der flere forslag:

- som lydtæppe for bedre at kunne koncentrere sig
- som diktafon/optager – til at kunne optage og repetere undervisningstimen
- som USB-stik (lagringsmedie)

De unge fokuserer kraftigt på eventen, som nogle kalder en "stor fest". Man vil gerne vide, hvad "festen" skal indeholde, og der nikkes tøvende men anerkendende, da interviewereren svarer, at det er op til dem at planlægge, organisere og gennemføre eventen. En umiddelbar kommentar: "Der skal være mange mennesker, mange forskellige mennesker."

Nogle af de unge reagerer umiddelbart provokerende: "Festen! Hvad skulle sådan en fest gå ud på? Druk!" "Hvor mange dage giver min lærer mig fri for det?"

Der består umiddelbart forbehold overfor selv at skulle stå for arrangementet: "Nu vil man sige nej, fordi man ikke ved hvad det handler om." På forklaringen om, at de unge vil arbejde sammen med en professionel eventstyringsgruppe, kommer der anerkendende nik.

b. Internationale kontakter (elever)

– (Sprog) Kan / tør I snakke engelsk? Kan / tør I skrive engelsk? Tyrkisk?– Hvad synes I om at komme i kontakt til tyrkiske unge på jeres alder?– Hvad vil I kunne få ud at arbejde sammen på tværs af grænser?– Hvordan kunne man forestille sig det praktisk?– Internationale emner i undervisningen?– Erfaringer med internationalt samvær?

De unge præsenteres for samarbejdet med Tyrkiet. Deres reaktioner er blandet:

"Det er ikke noget specielt for mig. Jeg har ikke noget imod det, men det er ikke noget der er spændende. Og det er ligegyldigt hvilket land det ville være. Mange synes det er spændende at snakke med andre udefra. Det gør jeg ikke."

"Det er interesseret at høre om andre lande. Men man behøver ikke nødvendigvis samarbejde. Jeg vil vide, hvordan de andre ser Danmark."

"Jeg er ligeglad. Det er lige meget."

"Det er spændende at møde andre mennesker."

"Nogle tyrkere snakker arabisk. Så kan vi tale med dem."

"Det kunne da være sjovt - og det er ikke noget problem at skulle tale engelsk".

"Det kunne være sjovt, men der skal være noget fælles over det. Man skal have noget fælles som man går op i, man skal have en fælles opgave sammen og man skal interessere sig for det man laver. De tre drenge, der sidder der kunne jeg fx ikke arbejde sammen med en hel uge."

"Det er spændende, det er noget nyt og man kan hjælpe hinanden."

Generelt har de unge åbenbart fine engelsk kundskaber, selvom kun en enkelt vil være ved, at han er god til engelsk. Men det viser sig, at flere har fået 9-, 10- og 11-tal i faget, og at alle vil kunne forstå og læse engelsk.

"Ja, en smule, jeg går ikke meget op i det, kan sagtens læse, forstå."

"Jeg er elendig til engelsk. Gider ikke lære det. Men jeg kan sagtens snakke, når det ikke skal være rigtigt."

Det viser sig dog, at det kommer an på, i hvilke situationer de unge skal tale engelsk. Det synes at være et spørgsmål om tryghed; at rammerne er trygge og at der opstår et samarbejde, at de unge fra Tyrkiet er på samme sproglige niveau (helst ikke meget bedre til engelsk...).

Den ene gruppe bliver enig om, at det ville hjælpe på de unges engelsk kundskaber at skulle tale med nogle tyrkere fx en uge.

Eleverne har angiveligt ikke arbejdet med internationale emner i undervisningen, på en af skolerne dog som forberedelse på en studietur til Prag. Andre skal først i gang med det nationale (danske). Sammenlagt går de unge i klasse med mange nationaliteter: *"Palæstinensere, libanesere, tyrkere, danskere, kurdere, arabere, irakere, mulatter, somaliere, kineser, afghanere, afrikanere."*

De unge er også inde på, at det ville være svært og føles underligt hvis man skulle have elektronisk kontakt til unge i Tyrkiet uden forudgående at kende dem eller have mødt dem fysisk, det ville være *"utrygt og mærkeligt"*.

De er dog optimistiske og er enige om at de gerne vil prøve det, og at de tror de kan lære noget af hinanden. Det faglige som udgangspunkt for et muligt samarbejde bliver understreget.

c. Kunst & kreativitet (elever)

- Hvad tænker I, når vi siger ordet "kunst"?- Hvad foretrækker I?- Lydkunstnere, hvad mon det er for noget?- Hvad ville I sige til at møde nogle kunstnere?- Hvad kunne kunstnerne få ud af at møde jer?- Hvad er lydkunst for jer?- Hvis I skulle lave lydkunst, hvad ville I lave?

Eleverne svarer meget spredt og forskelligt på spørgsmålet om kunst. Nogle mener, at der findes mange slags kunst: *"Malerier. Statuer. Bøger."* Der gives flere eksempler på, at kunst indgår i stort set alle sammenhænge i vores dagligdag.

"På ens hus, bygge noget særligt, det er også kunst på en måde."

"Kunst er rigtig vigtigt, alt er kunst i vores liv."

"Malerier kan også være kunst – jeg kan godt lide malerier, jeg vil godt lære noget om det."

Moderne kunst forbindes også med noget

"...en vigtig person laver hjemme i sin stue og som han forlanger en masse penge for."

"Jeg ser bare en maler som tager en spand maling og kaster det op på et lærred."

"Jeg synes der er kunst i alt efterhånden, i alt design, alle statuer, selve skolen er bygget op omkring kunst – altså bare sådan en enkelt ting som det der ude med nogle blade nedad det er jo kunst i sin egen ting."

"Alle folk hver gang de laver noget, så er de kreative, så har det noget med kunst at gøre, så sætter man det op på en eller anden måde."

"Hele vores liv er kunst, alt vi har i livet, biler, og en ingeniør kan jo ikke lave noget uden at han kender til kunst".

"Alt er jo kunstnerisk bygget på en eller anden måde, for at det skal være noget man gider at kigge på, for hvis man ikke gider at kigge på det så gider man jo heller ikke købe det."

"Kunst, det er fx en skuespiller, han laver kunst på den måde han er på, den måde han spiller en film på."

"... og så ting man laver selv, fx HipHop det er jo kunst, musik, tøj, der er mange ting der kan være kunst."

De unge i den ene gruppe diskuterer, om en kunstner i undervisningen kunne bidrage med nye vinkler, men det generelle indtryk er at gruppen generelt har mere eller mindre svært ved at forholde sig til en kunstner i undervisningen. Til gengæld virker de positive:

"Det synes jeg være en glæde for mig – en ære."

"Altså, det ved jeg ikke, et eller andet kan jeg jo nok lære, men hvad det er det ved jeg ikke."

Lydkunst forbindes først og fremmest med musik! Kun en enkelt pige begynder at få idéer om at lydkunst kan være *"fuglesange, lyde med munden, eller sådan noget"*.

På spørgsmålet om, hvad de unge ville lave, hvis de selv skulle lave lydkunst, svares udelukkende *"musik"*. Nogle unge kender musikere. Men der består en klar åbenhed over for at afprøve alternative muligheder:

"Lad os prøve det."

"Kunst er vigtig i vores liv. Og hvis vi taler om lydkunst så kan der være mange ting. Man kan bruge MP3 til mange ting, ikke bare i skolen, man kan optage det der sker i livet / hjemme og lægge det på computer eller give det til nogle andre og så snakke om de situationer som der er sket med dig. Og det vil være kunst også."

Hvis en kunstner kunne hjælpe dem med at lave musik mv. og hvad de kunne få ud af at lave et projekt sammen med en kunstner:

"Jeg kunne lære at lave det, han kan, at lave projekter."

d. Uddannelse (elever)

– Hvilken drøm har I for fremtiden? Hvad optager dig mest? Hvad gider du slet ikke?– Hvilke forestillinger / forventninger har I til en uddannelse?– Jeres forestillinger om en erhvervsuddannelse?– Hvis du skulle bestemme, hvad skulle der så være muligheder for at lave?

- Hvilke forestillinger har om Ungdomsskoleelever? / Hhv. hvilke forestillinger har I om erhvervsskoleelever?
- Hvad skal der være i sådan et projekt, for at det er sjovt?
- Hvad tror I, I kunne få ud af det? Og hvordan kunne I bruge det senere hen?

Spørgsmålet efter de unges uddannelse og fremtidsønsker udløste meget varierende tilbagemeldinger. Nogle unge er godt i gang med en uddannelse, har ønsker til senere beskæftigelse og er på vej mod deres mål. Andre unge er meget uafklarede. Generelt måtte der dog konstateres en mangel på begejstring og engagement i egen uddannelse.

"Advokat eller skraldemand! Ikke noget med en butik eller forretningsmand."

"Kan godt lide samfundsfag, kan ikke foredrage tysk og fransk og kan det heller ikke."

"Rygepauser er det gode ved uddannelsen."

"Jeg kan ikke lide noget bestemt i uddannelsen. Men man har noget at gå efter, når man er færdig. Man har noget at komme med."

"Der er ikke noget, jeg ikke bryder sig om, i hvert fald ikke mødetider."

"Jeg kan lide visuel markedsføring. Ellers er jeg ikke særlig begejstret for uddannelsen. Jeg vil ikke bruge uddannelse til noget særligt. HG er let. Jeg er skoletræt, men tager den for at have uddannelse, noget at falde tilbage på."

"Jeg vil godt være pædagog for udviklingshæmmede. Nu er jeg for ung endnu og skal arbejde i nogle år."

"Jeg kan lide dansk. Er dårlig til at stå op om morgenen (kl. 09.00 / red.)."

"Jeg vil være tømrer eller murer og skal gå på teknisk skole. Lige nu skal jeg tage mig sammen og lære at passe skolen og møde hver dag."

"Der er ingenting ved at komme i skolen, man skal bare igennem det. Heller ikke kammerater. Ved ikke hvad jeg vil. Hvad skal der til for at finde ud af det? - Vente lidt, jeg bliver snart 16."

En ung ønsker at blive politibetjent og tager HG, for at dygtiggøre sig indenfor service, for senere at kunne blive politibetjent.

Også blandt de unge fra ungdomsskolerne er nogle ret fokuserede. En dreng af anden etnisk baggrund er meget fokuseret og ønsker at blive ingeniør:

"Jeg ved at jeg kan blive det"

"Jeg vil være tømrer; for jeg elsker hårdt fysisk arbejde, kan godt lide at være udenfor"

"Jeg kan lide dansk og historie. Kunne tænke mig at blive journalist. Jeg kan mindst lide matematik."

Nogle af de mere uafklarede svarer:

"Tja, det ved jeg ikke, det samme som alle andre, stort set ingenting, det er vel det alle gerne vil, have mange penge, men det kan jeg vel ikke, så jeg skal vel lave noget."

"Hvis det bare er hvad jeg gerne vil - så vil jeg gerne være automekaniker."

En elev har svært ved at tage spørgsmålet alvorligt og svarer *"Kongen af Danmark!"*

Eksempler på klassiske svar på spørgsmål om hvilke forestillinger, de unge havde til deres uddannelse ved begyndelsen:

"Jeg ville bare gerne have en eksamen."

"Jeg skulle færdiggøre min skolegang."

Men der kunne ikke sættes ord på, hvilke forestillinger de unge havde til uddannelsesstedet.

De unge havde generelt svært ved at svare på spørgsmålet "hvad drømmer du om at blive". Spørgsmålet appellerede mest til dem, der allerede var i gang med en uddannelse, mens de andres (præventive?) reaktion var fx *"Øh, det ved jeg ikke, jeg gider ikke lave noget..."*.

Til gengæld virkede eleverne til at være med på at udforske muligheder, hvilket måske er en afspejling af, at deres nuværende uddannelsesmæssige situation er uafklaret.

Kombinationstema

Hvis man i undervisningen både skulle have MP3, internationale kontakter og lydkunst, kan I se noget for jer?

De unge ville generelt godt *"prøve noget nyt"*. Men en gentagen bemærkning var også, at *"man skal prøve det før man finder ud af, hvad man synes."*

Dog er der tilbageholdenhed over for projekter, som de unge ikke nødvendigvis har positive erfaringer med.

"Jeg har aldrig været med i et godt projekt. Man lytter ikke efter andre. Hænge ud med vennerne, det er sjovt. Jeg går ikke til noget."

"Det er begrænset, hvor sjovt det er. Vi havde engang et projekt om implantater, hvor man selv valgte emne."

"Der er sådan noget med rapporter."

Andre bemærkninger var:

"Bare det giver fri for timer."

"Det er vigtigt at man har det sjovt. Og et godt samarbejde!"

De unge fremhæver, at det dels kunne være en god idé med MP3 som redskab til aflevering af fx lydrapporter for ordblinde og indvandrere. Men en siger, at det for nogle kan være svært kun at høre en tekst og ikke have skriftligt materiale, sådan er det fx for ham.

De unge virker principielt åbne overfor at samarbejde på tværs af skoleformer. En handelsskoleelev fremhævede, at samarbejdet kræver, at man interesserer sig for det samme og arbejder med noget fagligt. En elev fra en ungdomsskole (tømmeraspiranten!) synes godt, han kan lære noget af handelsskoleeleven og vil gerne arbejde sammen med hende.